

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. VIII. Explicantur clausulærescripti pro foro interno.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

Addit Conrad, in praxi c. 7. c. 6. n. 14. ejusmodi executorum debere omnia gratis exhibere; quare, nec pro labore studii, nec pro accessu ad Testes examinandos aliquam posse mercedem accipere.

4. Respondet Secundò Perez de matr. d. 48. sect. 2. n. 6. & ap. Dian. p. 8. r. resol. 3. vult, loquentem de simili clausula in l. peris Penit. duo afferens. Primum, per dictam clausulam non prohiberi Officiali aliquid modicum accipere pro laboris impensa in exequenda dispensatione, si illud sit iure, vel consuetudine debitum, quam tamen consuetudinem adesse, difficile putat, quia ejusmodi labor admodum est exiguus.

Secundum, non prohiberi esculenta, & poculenta non magni momenti: cum enim non dentur (ut supponendum est) ad corruptendum Iudicem, sed solum, ut majori brevitate suum munus perficiat, non videtur (ait) cadere in dictam prohibitionem.

§. VII. In septima clausula ponitur: Non obstantibus, &c.

1. **T**amet si hæc clausula: Non obstantibus Constitutionibus Pontificum: addatur in mandato de Dispensando; illa tamen non tollit impedimentum in illo mandato non expressum. Cadit igitur solum illa non obstantia super impedimentum expressum, ut rectè notat ibidem Conradus, ibid. c. 7. n. 4.

CAPUT XIII.

Explicantur clausula Rescripti dispensationis pro foro interno.

1. **I**ndicavimus aliquanto superius, quando occultum est impedimentum, ejus dispensationem peti, & impetrari per viam Pœnitentiariæ, quæ, nec ipsa intermediare illam expedit, sed committit alteri per litteras sigillatas, quarum præcipuas Clausulas iam exponendo.

§. I. Prima Clausula, committitur Delegato executioni.

1. **I**n hac Pontifex, ubi salutationem impertit ei cui, delegat commissionem, requirit in eodem duas qualitates, quarum alterutra deficiente, nulla concederetur à Delegato dispensatio. Eæ sunt, ipsum esse Doctorem in Theologia, vel in iure Canonico, & eundem esse Confessarium approbatum ab Ordinario. Verba Pontificis hæc sunt: *Discreto viro Confessori Magistro in Theologia, vel Doctorum Doctorum ex Approbatis ab Ordinario.* His autem qualitatibus existentibus, est in potestate dispensandi hunc, vel illum eligere. Sed perpendamus iam utramque qualitatem.

2. *Confessario.* Olim satis erat, Delegatum hunc esse Confessarium, sed probabile saltem erat, non opus tunc fuisse, ut dispensatio expediretur ab ipso in actu Confessionis Sacramentalis, quia verba Brevis, non clare hunc rigorem requirebant, hodie verò clare solet poni, ut non nisi in ipso actu Confessionis Sacramentalis prædictus Confessarius dispense, ut cum multis notat Diana p. 8. r. 3. resol. 106.

3. Addit idem ibid. resol. 107. ex Marco Leone sufficere, etiam si Confessio sit sacrilega, dummodo ejusmodi sacrilegium non oriatur ex defectu integritatis circa rem, pro qua petitur dispensatio. Sed hæc doctrina mihi nimis difficilis est; nam, si requiritur Confessio Sacramentalis, quomodo sacrilega satis est, quæ Sacramentalis non est, cum in ea Sacramentum non conficiatur, nec ea Confessio, si sit sacrilega, pars esse Sacramenti possit?

4. Quoniam verò absolute, nomine Ordinarii, ex communiore opinione intelligitur Ordinarius loci,

quando ejusmodi Confessarius dicitur debere esse probatus ab Ordinario, de Ordinario loci locum nam, an aliud benignius dici possit, sup. lib. 4. de hoc c. 5. §. 4. n. 11. investigavimus. Illud certe est probabilis opinione, an Confessarius approbatus pro Confessionibus virorum tantum, valeat expedire dispensationes, seu litteras directas ad foeminas: nam affirmat sequitur Sanch. lib. 8. matr. d. 34. nam, 16. negat alii apud Dianam l. c. Res. 103. virique non improbabili-
liter.

5. *Magistro &c.* Aptus ergo non est Doctor in Civili, neque ii, qui titulum habent Magistri in Religione, neque ii, qui tantum sunt licentia soli illi, qui, vel in Theologia vel in iure Canonico ad gradum Doctoratus in aliqua Universitate fuerint; hi enim in Sacris Canonibus veniunt solum Magistrorum.

6. Non nego interim, ex privilegio aliis id potest cedi, ut concessum est nostris Sacerdotibus Societatis, qui, si sint approbati ab Ordinario, & Deputati à P. Gen. vel ad hoc idem Deputati sint ab alio Sacerdotis nostri Superiore, possunt (& super hoc conf. de Priv. Soc. V. Confess. §. 3. Conrad. in praxi disp. c. 4. n. 70.) ex Privilegio concessio à Gregorio XIII. modo dicto nobis communicato, vel communicato ab eodem P. Generali, vel Superiore, possunt, inter aperire litteras Pœnitentiariæ, & illas exequi. Alio-
ligiosos, qui in hoc Privilegio participant, debent approbati ab Ordinario, & ab ipsorum Generali, de ejus licentia à Superioribus Deputatos pari modo hoc esse debere, rectè monet Sanch. lib. 8. matr. d. 34. quia hæc sunt necessariæ conditiones requiritur in corpore dicti Privilegii Gregorii XIII.

7. Inquires. Si Confessarius tunc electus à Superiore aperiat legitime litteras, iudicetque, non possit contra dispensationem, quia putat, v. g. ob aliquod caput, casum non verificari, arque adeo litteras esse subreptitias, poteritne alius similis Confessarius, si iudicat casum verificari, vel ille idem Confessarius, si, re mutata, ex-
sa, mutet sententiam, iterum negotium relucere, & dispense.

8. Respondeo, cum Sanch. lib. 8. matr. d. 37. n. 42. de disp. d. 1. q. 2. n. 2. Castrop. t. 1. r. 3. d. 6. p. 134. n. 1. Lezzana in sum. V. littera Apostol. n. 13. Perez de matr. d. 48. sect. 5. n. 7. Vtrumque posse (est non posse accessu Marcus) in praxi Penit. apud Dianam p. 8. r. 3. resol. 106. Opinio enim, vel error alterius non debet obstat applicanti.

9. Neque obstat, Primò litteras fuisse apertas, quia, per apertionem materialem, live à Confessario, live etiam fortè à Laico factam, ut vult Sanch. lib. 8. matr. d. 34. n. 12. non amittunt litteræ valorem suum, quando Confessario iniungitur, ut litteras aperiat, vel ligatur de formali apertione, id est, cum facultate dispensandi.

10. Neque obstat Secundo, quod Delegatus debeat tunc iam functus officio suo, unde nihil amplius possit, ut diximus supra c. 12. §. 1. n. 10. non obstat, quia, quia ibi res vertitur in foro externo, pro quo delegatus gerere se debet secundum rationem fori externi, quod in iure non admittit redium ad eandem causam data semel sententia. At hic res agit in foro interno conscientie, cuius natura est, ut, vel idem Confessarius mutando prudenter consilium, vel alius, sequens opinionem probabilem, possit mutare per meliorem considerationem iudicium, & absolvere.

11. Ex hac doctrina clare sequitur, Confessarium debere forte antequam tibi dispensationem expediret, deliberare, ut te eligi alium similem. Vnde vides, commissio-
has pro foro interno semper esse finitales (nisi à Superioribus restringantur) commissio-
bus realibus, quæ, ut supra dixi, transeunt in successorem, atque adeo in casu mortis commissio tran-
sibit in successorem à te legitime electum.

§. II. In secunda clausula committitur Veritatis indagatio.

1. **I**njungitur hinc Confessario, ut his diligenter se informet de veritate cause propositae: Si ergo illi ea contineat, jam sufficientem veritatem indagatam habet, supra diximus in simili.

2. Eiusmodi autem informatio cum nunc sit pro dispositione in foro conscientiae, ejusdem foro conformanda erit: atque adeo non est fumenda, nisi ab ipso supplicante, sine Testibus, sine Notario, immo, & sine juramento ipsius supplicantis; quicquid contrarium dicat Pontius *lib. 8, cap. 21. n. 16*, contra quem agit Perez *l. c.* Si autem haec informatio, vel non fumatur, vel veritas Confessario non constet, nulla erit dispensatio, ob non servatam formam à Delegante praescriptam.

3. Sed quid, si supplicans dicat, immo, & juret, rem ita se habere, ut ipse Pontifici proposuit, sed executor aliunde sciat eam esse falsam?

Respondeo, Non debet dispensare, ita Sanchez *l. 8, marrim. d. 34. n. 21*, quia ipsi non sub alia forma concessa est dispensandi potestas, nisi, indagata veritate, eaque completa; dummodo semper adverteas, ut docet Sanchez *lib. 3, marrim. d. 16. n. 8*, ut sigillum Confessarii sacrum rectum custodias.

§. III. In tertia clausula designat Pontifex poenitentiam dispensando imponendam.

1. **I**n hac designatione pro foro interno, ut etiam pro foro externo, de quo diximus in cap. praecedenti, & hinc locutionem de simili poenitentia remisimus, diligenter est distinguendum, nam in aliquibus operibus se remittit Pontifex arbitrio Delegati, in aliquibus Pontifex ipse determinat. In illis igitur aliquid potest Delegatus, in his prolixius nihil. Penduntur ergo verba Pontificis, & secundum illa, ad amissum, se Delegatus gerat.

2. Illud notat, & late habet Sanchez *l. 8, marrim. d. 34. n. 16*, si culpa fuit jam per alias Confessiones absoluta, non debere necessitate iterum à Delegato illam absolvi, & pro ea iterum poenitentiam sacramentalem imponi: tunc ergo solum poenitentia, quas designat Pontifex, sunt à Delegato injungendae.

3. Delegatus ergo non potest opera specialiter à Pontifice injecta, quale est, v. g. servitium Ecclesiae per tres, vel quatuor menses, quod in dispensationibus in forma Pauperum, aliquando imponit Pontifex non potest, inquam, illa, vel mutare in alia, quamvis pia opera, nec contrahere, nec differe post matrimonium, nec mitigare, potest tamen hanc, vel illam Ecclesiam, immo, & locum pium designare. Ratio est, quia servitium est à Pontifice definitum, Ecclesia non item. Vide de his fuisse Pyrrhum Conradum *l. 8, in praxi disp. cap. 6. n. 16*, & colligitur Sanchez *l. 8, marrim. d. 34. n. 32*, probatque Bardi in *sele. l. 4. q. 5*, in quo invenies, si secus fiat, dispensationem fore nullam, & certe, eam esse praxim in Curia, supponit etiam Diana *p. 7, tract. 10, resol. 9. & p. 9. r. 9, res. 11*, quidquid in oppositum fuisse disputer Taner.

4. **I**nquires, Potestne Delegatus concedere, ut quando poenitentia imponitur à Pontifice per aliquot menses, fiat partim antequam matrimonium inueatur, partim vero postea, & interim ipse dispensationem concedat, poenitentia non integrè peracta? Haec quaestio non est eadem, ac illa: An Delegatus possit dispensare, antequam poenitentia vilo modo peracta sit: id, quod non posse, modo statim, & rectè probat Bardi *l. c.*, sed an possit antequam ex parte peracta sit.

5. Respondeo, Conradus *l. c.* omnino esse debere poenitentiam integrè peractam docet. Sed quidam Theologus mihi nudiùs tertius reculit, se scire, hic Panormi Vicarium quandam ad similes dispensationes Delegatum,

Par. 111.

semel, aut iterum concessisse dispensationem Matrimonii, antequam tota poenitentia, sed solum, quoad aliquam partem, completa fuerit.

6. Confirmabat ex eo, quod in Brevis Pontificio, postquam imponitur, ut Oratores in Ecclesia publica adfint Sacro cum candelis in manu accensis, & ut vir servitium exhibeat per tres, vel quatuor menses in aliqua Ecclesia designanda à Delegato, addi solet. *Quia poenitentia publice peracta dispensat.* Haec enim verba videntur solum cadere in priorem poenitentiam, quae est publice facienda, non verò in servitio illo corporali, quod potest in aliquo loco pio, quamvis non publico, ad arbitrium Delegati exhiberi.

7. Sed profecto haec similitudinem non habent. Quare, si Vicarius ille hac doctrina usus est, penes ipsum sit auctoritas. Expende enim Clausulas Rescripti, quod tria praescribere solet: Primum, ut Delegatus Oratores separet, si forte simul haberent. Secundum, ut imponat eisdem publicam poenitentiam assistendi in Missa cereis accensis. Tertium, ut vir conferat servitium alicui loco pio per tres menses, quibus praescriptis, concludit: *Et peracta publice poenitentia, dispensat.* Notes verba? Ideo Pontifex solum meminit in hac conclusione poenitentiae publice peractae, quia illam omnino vult jam peractam esse ante dispensationem: non meminit autem servitii illius, quod etiam integrè peractum esse vult, quia jam hoc dixerat in illis verbis: *Vir conferat servitium per tres menses*: Si enim vir conferat solum per duos, jam non servat id, quod praescriptum fuit ad dispensationem obtinendam; hanc enim vim habet illud (*conferat*) positum, ante illud (*dispensat*) quasi dicatur: *postquam contulerit, dispensat*. Hic est sensus tenoris Rescripti, si sincerè illud interpretari velimus, & ad intentionem Pontificis attendamus, qui prius vult satisfactionem per illam poenitentiam sibi dari, & deinde, quasi satisfactus, gratiam dispensationis concedere.

8. Adde primum, illud (*vir*) significare conditionem, id est: *Si contulerit servitium*, sicut notat Conrad. ex Surdo in *praxi disp. l. 8. c. 6. n. 54*.

9. Adde Secundum, in his dispensationibus in forma pauperum, in quibus imponitur hoc servitium illud imponi loco elemosynae, quae imponitur Divitibus, subrogando scilicet servitium elemosynae. Quemadmodum ergo à Divite prius soluitur elemosyna, & deinde ipsi conceditur gratia, ita à Paupere prius implendum est servitium, & cum commune sit jus, quod subrogatum debeat habere easdem conditiones, quas habet id, cui subrogatur.

10. Adde Tertium, esse valde inconveniens, ut matrimonium celebraretur ab Oratore, latiusque solite signa exhibeantur, traducatur Sponsa coram omnibus in domum Sponsi, fiant benedictiones Matrimonii ab Ecclesia institutae, &c. quando eadem Ecclesia vult vi Orator maneat in poenitentia.

11. Denique Quid, si deinde Orator jam dispensatus omitat servitium? Respondebis, illicite omitter, sed valide persistet dispensatio. Audio: sed hoc non satis esset ad difficiles reddendas ejusmodi dispensationes, & ad exemplum aliorum, quae est intentio Ecclesiae, ergo dicendum est, non solum illicite agi, sed invalide.

§. IV. In quarta clausula requiritur, impedimentum esse occultum.

DE hac re plenè diximus ubi etiam supra cap. 5. & *un. 25*, notavimus quid praestandum, *ibid. n. 24*, si post dispensationem res forte divulgetur.

§. V. In quinta Clausula praescribitur revalidatio Matrimonii.

Si forte Matrimonium inter impeditos per impedimentum dirimens, contractum fuit cum fuerit nullum, revalidari per novum consensum debet: id ergo monet in hac Clausula Pontifex. Nos autem de hac revalidatione commodius tractabimus pluribus infra *tr. 4. de consensu c. 7.*

§. VI. In sexta Clausula advertitur, hanc dispensationem valere tantum pro foro Conscientiae.

Quandoquidem Dispensatio, de qua agimus, expedienda est, per viam poenitentiae, quia est pro impedimentis occultis, ideo recte advertit Pontifex: eam dari solum pro foro interno. Iudex ergo in externo foro procedere poterit in hoc casu, ac si ei Matrimonio dispensatum non fuisset.

2. Verum non est negandum, si Iudex sciat, ejusmodi dispensationem fuisse datam, posse interdum illi acquiescere, immo recte Filliucius *tr. 1. de matr. p. 2. cap. 10. num. 3*, & 8. notat, posse evenire, ut Confessarius (habita licentia, ut suppono a Poenitente) faciat fidem apud Iudicem se absolvisse, & dispensasse. Ex quo Testimonio dissimulare Iudex poterit, & Matrimonium illud non condemnare. Potest item contingere, ut Parochus, vel Episcopus nolit assistere huic Matrimonio, quia scit, impedimentum occultum esse inter contrahentes; tunc ergo Confessarius poterit, per similem licentiam Poenitentis, certiorum facere Parochum, vel Episcopum, qui sane ad ejusmodi Testimonium acquiescere omnino debebunt.

§. VII. In septima Clausula praecipitur lacerari literas.

Executor horum impedimentorum, quae occulta supponuntur, nullas literas, nullamque fidem debebit dare illis, quibus dispensationem concedit (Excipe, quae diximus §. *prae. n. 2.*), ipsamque Summi Poenitentarii, Breve, seu Referiptum, ex cuius vi dispensationem expedit, lacerare, vel quod idem est, comburere, obligabitur: id quod non raro sub poena excommunicationis praecipitur, quia ut habet *ibidem n. 357.* Filliucius, Pontifex non vult, ut sic dispensatus, uti possit ea dispensatione in foro externo.

At, poteritne Confessarius illud Breve apud se retinere?

Respondeo. Cum certe ad alium usum, non verò ad forum externum, ut supponimus, retineat, erit materialis retentio, unde, nec ipsi, ut vult idem Filliuc. *ibid.* prohibita, maxime, si in illo aliqua fiat scissura, praesertim figilli, &c. Addit Sanch. *8. matr. d. 34. n. 42.* Si ejusmodi Breve apud ipsum dispensatum remaneat, non propterea invalidam fore dispensationem; nam, quando Pontifex Delegato dicit, *Quod si retinueris, nihil illi praesentes litterae suffragentur*, sensus est, nihil suffragentur in foro externo.

CAPUT XIV.

De Duratione Dispensationis, & Potestatis dispensandi.

§. I. An cesset, seu valeat Dispensatio, seu dispensandi potestas, si non acceptetur?

Hic sunt tria fere certa, unum controversum. Certum est Primum, si tu petas à Pontifice v. g. per medium tuum Procuratorem dispensationem, vel

potestatem dispensandi, & Pontifex conceat, petentiam; ita Sanch. *8. matr. d. 26.* quia tam adhibita ratio in persona tui Procuratoris, cui mandatum per dedisti.

2. Certum est Secundò, Si, te nesciente, alius eadem gratias impetret, valide impetret, valeat impetrari omnes gratis pro alio nesciente, receptis Sanch. *ibid. c. Si motu proprio de Praeb. in 6.* Quia enim, sicuti generale animum habet lucrandi, ita omnes liberales, ita, & has gratias, & privilegia, quae aliquid donant, nempe exemptionem à lege, ad contentum tamen valoris requiri tua acceptatio, illa gratia uti possis, & ad quosdam alios effundere, infra indicabuntur. Si igitur res ita se habet in gratis, ita etiam se habebit in dispensationibus monialibus. Immo in his, quoad impedimentum sanguinitatis, vel Affinitatis est illud peculiare, ut si tur, vel acceptetur ab uno ex coniugibus, si capite valida dispensatio; Cum enim tunc dispensatio impedimento afficienti utramque personam, acceptum unius, ne careat suo affectu, prodest etiam alteri.

3. Certum est etiam Tertio, si aliquo tempore gratis acceptare praedictas gratias, posse postea, quatenus que volueris, illas valide acceptare, quia donec fuerit seu Princeps eas non revocaverit, semper periculum adeo eas acceptare tibi integrum semper erit.

4. Haec sunt certa. Controversum est, an si impetrata dispensationem de impedimento, quo laborant vir & mulier, nescientes, sive bona, sive mala fide petent, matrimonium, matrimonium infirmetur ex illius capite? Verum de hac quaestione à me infra, *tr. 2. de consensu c. 2. §. 2.* dicetur satis.

§. II. An cesset ex renunciatione? Quid ce non?

1. Impetrasti dispensationem, seu gratiam, & acceptasti, illam tamen tunc renuncias, petente gratia. Quod enim eam possis renunciare certum est, quia libet potest renunciare suam rem, quales esse leguntur haec gratiae, & privilegia concessa, in vitium personae, nam concessa alicui in favorem suum, vel privilegium Canonici concessum Clericis, non potest Clerico renunciari, scimus omnes.

2. Respondeo, Si Superior legitimus tunc renunciationem accepit, expirat gratia; Si nondum accepta non expirat. Ratio prioris partis est, quia, si tu gratia renuntiasti, & Superior accepit, iam amplius illa non est. Ratio partis posterioris est, quia, si tu non saliter Donatio alicujus rei non acceptata, non rei dominium in alterum, sed remanet res in Donatore, ita, in renunciatione gratiae non acceptata à Superiore remanet ea gratia in ipso renuntiante.

3. Hinc sequitur Primo, ut quavis nullus renunciet quis impetrat dispensationem, etiam licet iteras concessiones, possit illa vi, quis dum Superior renunciationem non acceptat, remanet gratia apud dispensatum.

4. Superior autem legitimus, qui in causa nullo dispensationum Matrimonialium, acceptare renunciationem valeat, est solus Summus Pontifex, quia vult ille, vel ejus Superior potest renunciationem gratiae acceptare, qui illam concedere potest. Vult & Ordinarius loci, & Confessarius, quibus solet committi potestas dispensandi, non potest (ut notat Castrop. *tr. 3. d. 4. p. 17. n. 10.*) legitimè renunciationem dispensationis acceptare, quia in rescripto Pontificis concessio quidem illis dicta potestas dispensandi, sed nihil de potestate renunciationem acceptandi.

5. Sequitur Secundò, ex non vlu dispensationis, illam cessare, ut vult Pont. *8. matr. c. 18. §. 1. n. 20.* Sanch. *l. 8. de matr. d. 32. n. 7.* Castrop. *l. c. p. 18. n. 3.* quia si cessat, non aliunde, nisi, quia tacite per non vlu v. g. quod, octo, decem annorum intelligitur expressum, non licet renuntiatio sola, ut dictum est, etiam expressum, non licet ad gratiae cessationem, ergo multo minus tacite.